

Prilog istraživanju časopisa „Naše teme” (*prvo desetljeće — 1957-1966*)

Vlado Oštrić

Institut za suvremenu povijest, Zagreb, SFRJ

ČSP objavljuje, ponovo, osvrt na povijesne priloge u časopisu »Naše teme« (Koraljka Manojlović u ovom broju, a Stipe Šarić u svesku 2/1977 — v. uredničku bilješku uz tekst K. Manojlović). Taj je tekst povod za ovaj kraći prilog.

»Naše teme« izlaze već 34 godine. Već postaju, a ubuduće će to biti još više (neovisno o pitanjima izlaženja), važan *izvor* za različita — disciplinarna i interdisciplinarna — društvena istraživanja — u skladu sa svojim obilježjima interdisciplinarnog časopisa za društveno-humanističke znanosti i publicistiku, odnosno za prostrano područje društvene misli. Važna je i duljina izlaženja, tematska raznovrsnost, velik broj tekstova i autorskih imena.¹

Za različita — opća i posebna — »pretraživanja« »Naših tema« bit će jamačno korisno — uz dosad najšire, 30-godišnje, bibliografske obavijesti (suplement u NT, 1—3/1987, za razdoblje od 1957. do 1986, na 366 stranica) — istraživanje toga časopisa u pojedinim razdobljima, nesumnjivo i u prvom desetljeću (1957—1966).

Kao prilog takvim istraživanjima objavljujemo osvrt (prikaz) koji je bio napisan za prvi časopis današnjeg Instituta za suvremenu povijest, »Putovi revolucije«, a ostao je neobjavljen. U opsegom smanjeni sv. 9, 1967. godine (zaključen u rujnu), nije više mogao ući, časopis je prestao izlaziti, a novi je periodik, »Časopis za suvremenu povijest«, izašao dvije godine kasnije (ČSP, 1—2/1969. zaključen je u listopadu t. g.).

Tekst koji slijedi može biti koristan radi niza obavijesti koje sadrži, a zato su mu dodane i neke dopune, nužne za današnje objavljivanje.

Bilješke o jubilarnom broju »Naših tema«

Godišnjica izlaženja »Naših tema« obilježena je u broju 12/1966 (izašao ove — tj. 1967 — godine) posebnim prilogom »Deset godina 'Naših tema' 1957—1966« (2133—2228).

¹ Navodimo, kao primjer, da je prvi potpisani autor u prvom broju — 1/1957 — Miko Tripalo. Slijede: Adolf Dragičević, Dora Vinski, Miloš Nikolić, Ivan Focht, Sveto Petrović, Nevenka Gertner, Vlatko Pavletić, Marijan Sviben i Branko Štancl. Odgovorni urednik je bio Ivo Bojanić. NT imaju tada podnaslov »Časopis mladih o društvenim zbivanjima«.

Jubilarni prilog sastavljen je od nekoliko informativnih tekstova: Sadržaj 1957—1966, Popis tematskih brojeva, Indeks autora, Glavni i odgovorni urednici »Naših tema« od 1/1957. do 12/1966, Članovi uredništva »Naših tema« od broja 1/1957. do broja 12/1966, Kritika o »Našim temama«.

Tako je u ovom broju NT sabrano mnogo korisnih informacija koje će čitaocima, zainteresiranima za područje društvenih nauka, olakšati korištenje tim afirmiranim časopisom za društvena pitanja.

Najkorisniji je u tom pogledu pregled sadržaja. Taj je prilog obrađen kao predmetni registar svih članaka i kao pregled recenzija i prikaza.

Interesantno je zabilježiti kompoziciju predmetnog registra, jer pruža uvid u tematiku časopisa:² Društveno-politička problematika, Ekonomska problematika, Filozofija — 2, Historija i historiografija — 8, Kultura, umjetnost i nauka (Opći problemi kulture i umjetnosti, Film i kazalište, Književnost i jezik — 2, Likovna umjetnost, Nauka, Štampa, radio i televizija, Ostalo), Međunarodni odnosi i razvoj, problemi drugih zemalja i kontinenata (opća grupa — 2 i posebno grupe — Afrika — 1, Evropa — 1, Azija, Latinska Amerika — 2, SAD, SSSR — 1), Obrazovanje, prosvjeta i školstvo — 4, Omladinske teme — 3 (posebna grupa »Profili generacija« — 1), Politička ekonomija — 1, Pravo, država i politika, Psihologija, Samoupravljanje, Sociologija — 1, Teorija partije.

Zatim slijedi pregled po rubrikama: Eseji — 1, Marksizam u svijetu — 5, Recenzije i informacije (Recenzije knjiga — 15, Informacije o knjigama — 5, Informacije o domaćim časopisima — 19), Iz inozemnih časopisa (Afrika — 5, Australija — 1, Belgija — 1, Bugarska, Čehoslovačka, Francuska — 20, Istočna Njemačka — 3, Italija — 3, Kanada, Latinska Amerika — 4, Mađarska — 1, Meksiko — 3, Poljska — 3, Rumunjska, SAD — 2, SSSR — 12, Španjolska — 1, Švicarska, Velika Britanija — 15, Zapadna Njemačka — 5).

Tehnički je nedostatak tih bibliografskih podataka što nisu navedena puna imena autora potpisanih inicijalima. Razumljivo, nema nikakvih anotacija o sadržaju. Nedostatak je, međutim, što nisu navedeni podnaslovi, pa se kod nekih priloga iz samog naslova ne vidi o čemu je riječ.

Svaki je tekst naveden samo jedanput, što dovodi do izvjesnih nedosljednosti. Potrebno je pregledati, ako se traži tekst iz određenog područja, i druge grupe.

U grupi »Historija i historiografija« (22 teksta) ima više zanimljivih priloga: grupa tekstova (brojevi 1 — 8—9, 1961) o razvoju NOB-a u Hrvatskoj (u cjelini i regionalno) *F. Tuđmana*, *I. Ceranića*,³ *M. Klarića*, *L. Kobse*, *S. Ljubljanovića*, *D. Šćukanca*⁴ »Prilog razvoju jugoslavenske ideje do g. 1914« *J. Šidaka* (8—9/1965), »Osobitosti stvaranja i iskustva oružanih snaga oktobarske i jugoslavenske socijalističke revolucije« *F. Tuđmana* (12/1961), prilozi o me-

² U NT je objavljen veći broj tekstova sadašnjih (i dosadašnjih) suradnika IHRPH [do 1967]. Navodeći grupe predmetnog registra bilježim i broj priloga suradnika Instituta (ukupno 28). Isto su tako označeni i prilozi u pregledu po rubrikama (125).

³ Prezime je pogrešno navedeno »Cetinić«.

⁴ *F. Tuđman*, Hrvatska — narodnooslobodilački rat i revolucija, 8—9/1961. Regionalni prikazi (pretežno izvodi iz dokumenata) obuhvaćaju Slavoniju, Kordun, Hrv. primorje i Gorski kotar, Liku, Baniju i Sisak, u prethodnim brojevima t. g.

totaloškim pitanjima (*A. Krešić*,⁵ *B. Petranović*,⁶ *M. Prelog*,⁷ *B. Stulli*⁸) i drugo.

Priloga zanimljivih historičaru ima zabilježenih i na drugim mjestima. Objavljen je — npr. — veći broj ocjena i prikaza historijske literature. Prikazivan je samo jedan historijski časopis — »Putovi revolucije« (svesci 1—2, 3—4 i 5 u NT 8/1964. i 12/1965; u 1/1967. prikazani su i PR 6). Autori su, istim redom, *Vlado Cvjetičanin*, *G. Vlačić*, *Z. Lisinski* i ponovo *G. Vlačić*.

Važno mjesto u koncepciji NT imaju tematski brojevi (do tada 31). Neki su neposrednije zanimljivi i za historičara, npr. Afrika 7/1961, Historija marksizma 7—8/1962, Miroslav Krleža 5/1963, Stota godišnjica Prve internacionale 9/1964, Nacionalni odnosi u teoriji i praksi 8—9/1965, Latinska Amerika 1—2/1966.

Interesantno je pregledati i Indeks autora. Među njima je 21 dosadašnji [do 1967] suradnik Instituta. Oni su objavili ukupno 176 tekstova.⁹ Prevladavaju, razumljivo, tekstovi suradnika [tadašnjih] Odjela za socijalizam u suvremenom svijetu i Odjela za povijest socijalističke misli.

Nakon dosad spomenutih tekstova jubilarni prilog završava izborom odlomaka iz ocjena i prikaza NT u raznim listovima i časopisima, uz uvodni redakcijski osvrt na koncepciju i razvoj »Naših tema«.

Tako nam je taj za naše prilike prilično star časopis pružio obilje podataka o prvom deceniju svoga izlaženja.¹⁰

⁵ Prilog diskusiji u povodu »Historije marksizma« P. Vranickog »Što je to kritička nauka istorije« (7—8/1962).

⁶ »Proučavanje savremenog društva kao jedan od vidova aktualizacije historijske nauke«, jedan od niza autorovih radova o metodologiji povijesti SFRJ (v. u ČSP S. Žarić, Osvrt na neke radove Branka Petranovića o razdoblju socijalističke izgradnje Jugoslavije, 1—2/1969).

⁷ »Povratak mitu« (2/1959). Ispušten je podnaslov: Bilješke uz »sistem« filozofije historije Arnolda J. Toynbee-ja. Vrijedno je usporediti o toj temi i recenziju knjige »A. J. Toynbee, A study of history« M. Gross u Historijskom zborniku, VI, 1953.

⁸ »Problemi naše historiografije« (6/1960). Nedostaje podnaslov: Uz drugi tom »Historije naroda Jugoslavije«.

Toj se grupi tekstova pridružuje »Prilog diskusiji o problemima i zadacima historiografije novijeg razdoblja« Mirjane Gross u NT 2/1967 (u ČSP v. kratak prikaz S. Šarića, 2/1977, 129—130).

⁹ *I. Babić* 46 (od 1957), *B. Banović* 1, *Fedora Bikar* 1, *Khetidža Mabdi-Boljek* 4, *Z. Čepo* 32, *T. Frankić* 12, *I. Jelić* 1, *Mladenka Kadić-Šolman* 21, *M. Klarić* 1, *L. Kobsa* 1, *Z. Lisinski* 2, *V. Oštrić* 1, *B. Ožbolt* 8, *Nevenka Pucko* 1, *V. Rajčević* 2 (1957), *D. Šćukanec* 1, *T. Šercer*, 4, *A. Šolman* 15, *F. Tuđman* 2, *Miroslava Vukadinović* 14.

¹⁰ Takve korisne retrospektivne osvrte (registri, bibliografije) donose i neki drugi časopisi. Ovdje se može podsjetiti na sličan časopis — »Našu stvarnost« (VIII/1953 — XVII/1963; oznake godišta prema časopisu »Komunist« — I/1946 — VII/1952). Zadnji broj »Naše stvarnosti« (11—12) uoči spajanja sa časopisom »Socijalizam« donio je na 72 stranice iscrpan »Registar po materiji«. Prilozi iz svih rubrika numerirani su od 1 do 1674 i razvrstani u 39 grupa. Takvi su prilozi posebno korisni za časopise mješovitog tipa kao što su upravo časopisi za društvena pitanja.